

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าเสม็ดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ระหว่างภาคีต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย องค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเง้า ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและชาวบ้านตำบลบางกะไชย ตำบลตะกาดเง้า วิธีดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

3.1 กระบวนการ PAR (ขั้นตอนเริ่มต้นจนขั้นตอนสุดท้ายที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย)

3.1.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม เพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาของชุมชนที่อาศัยรอบบางกะไชยเพื่อนำไปสู่ความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

1. นักวิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อพบปะกับทีมนักวิจัยชุมชน โดยผ่านเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการวิจัยและสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย รวมทั้งการค้นหาวางตัวนักวิจัยชุมชน บทบาทนักวิจัยที่ต้องทำงานร่วมกันซึ่งเป็นการปรับแนวคิด กระบวนการในการทำงานเบื้องต้น

2. ประชุมคณะนักวิจัยทั้งจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและและนักวิจัยชุมชนเพื่อวางแผนเชิญชวนชาวบ้านและผู้สนใจมาเข้าร่วมกับโครงการวิจัยคณะนักวิจัยลงพื้นที่แต่ละหมู่บ้านรอบอ่าวบางกะไชยเพื่อชี้แจงโครงการวิจัย จากนั้นทำการเปิดตัวโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการ

3. ทีมวิจัยร่วมคัดเลือก รวบรวมข้อมูลเดิมของชุมชนที่มีอยู่และยังมีประสิทธิภาพมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน

3.1.2 ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของชุมชน

1. แกนนำที่เป็นตัวแทนของแต่ละชุมชนและเป็นนักวิจัยร่วมกัน จัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่จำนวนครัวเรือนที่ทำมาหากินแถบชายฝั่ง ข้อมูลหนี้สิน รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อป่าชายเลนถูกรุกราน กลายเป็นนาุ้ง สำหรับใช้เป็นข้อมูลกลุ่มในการสร้างพลังข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมต่อไป

2. การรวบรวมกลุ่มสมาชิกสร้างกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและเครือข่ายการมีส่วนร่วม โดยเน้นอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าเสม็ดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ค้นหาศักยภาพของภูมิปัญญาและการ

จัดการองค์ความรู้ของภูมิปัญญาในการนำมาประยุกต์ใช้อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติรอบอ่าวบางกะไชย

3. นำภูมิปัญญาชาวบ้านที่ค้นหาและมีศักยภาพมาสร้างกิจกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกตั้งแต่เริ่ม คือ เริ่มค้นหาและเริ่มปฏิบัติการทำการร่วมกัน บันทึกผลของการใช้ภูมิปัญญาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3.1.3 ขั้นตอนการถ่ายทอดเทคโนโลยีฐานราก

1. เตรียมความพร้อมของชุมชน
2. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ทีมงาน
3. โครงการฝึกอบรมความรู้และประโยชน์ของป่าชายเลน และปลูกป่าชายเลนเพื่อลดโลกร้อน ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกแสมและเก็บขยะ ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 25 มิถุนายน 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกแสม ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555 ณ บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

4. ประชุม สันทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูล
5. เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน (1)

3.1.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของโครงการวิจัย

1. การจัดเวทีเสวนาเรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าแสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

2. จัดเวทีคืนข้อมูลการวิจัยให้ชุมชน (2)